

Sloveso časujeme = časované tvary vyjadřují **dění** nebo **stav** v konkrétní osobě, čísle, čase, způsobu a rodu.

Tohle má NJ a ČJ společné.

Vysvětlivky: „X“ mezi slovy znamená „kontra“

V ČJ vyjadřuje sloveso navíc ještě dokonavý nebo nedokonavý vid!

Slovesa členíme na základě gramaticko-sémantických vlastností do několika skupin:

Slovesa **akční** – vyjadřují činnost podmětu: er läuft/běží, er wäscht sich/myje se ...

Slovesa **stavová** – vyjadřují jeho stav nebo jeho změnu: er schläft/spí, er wächst/roste ...

Slovesa **neosobní** – vyjadřují děj nevázaný na **činitele (agens)** nebo nositele děje: es regnet/prší, es tagt/rozednívá se ... V NJ musí tato slovesa být ve větě ve spojení s formálním podmětem **es**. X V ČJ jsou tahle slovesa bez podmětu. = V NJ vyžadují přísudková slovesa (nebo také přísudková adjektiva) přítomnost větných členů (nebo-li **aktanty**), bez nichž by byla věta gramaticky a významově špatná (neúplná). Tomuhle se říká valence.

V ČJ máme slova/slovesa/věty s **nulovou valencí**: Prší. Mrzne. ...

XXX

V NJ jsou tahle slova/slovesa s **jedním valenčním místem**: Es regnet. Es friert. ...

Většinou obsahují v NJ i v ČJ jednovalenční věty podmět (coby jednovalenční vztah) a přísudek: Mutter schläft. Mutter je zde ta valence coby **podmět** ke slovesu.

Dvouvalenční slovesa: Ve větě je podmět, **předmět** a přísudek: Eva hat mich eingeladen./Eva mě pozvala. Eva = valence 1, mich = valence 2.

Třívalenční slovesa: Ve větě je: Podmět, dva objekty nebo podmět, objekt a příslovečné určení a samozřejmě že ve větě nesmí chybět sloveso coby přísudek: Er stellte sein Glas auf den Tisch./Postavil sklenku na stůl.

TRANZITIVNÍ xxxx INTRANZITIVNÍ SLOVESA:

Tranzitivní = přechodná **slovesa**: Jejich předmětem je akusativ

Intranzitivní = nepřechodná **slovesa**: členíme na 1/ předmětová – předmět vztahující se ke slovesu (valenční ke slovesu) je v genitivu nebo v dativu nebo v předložkovém pádě = pojí se s předložkou; 2/ bezpředmětová – nemají k sobě ve větě předmět

Zvratná slovesa: patří k nim neoddělitelně zvratné zájmeno sich/se, si – sich schämen/stydět se X k některým slovesům se zvratné zájmeno dle potřeby může připojit: waschen/mýt, sich waschen/mýt se

Slovesa s lexikálním významem: plnovýznamová slovesa

Slovesa s oslabeným nebo pozbylým lexikálním významem: pomocná slovesa

Modální slovesa/oslabený lexikální význam: Vyjadřují vztah podmětu k ději vyjádřenému infinitivem

Fázová slovesa: udávají, jestli děj vyjádřený infinitivem začíná, trvá nebo přestává

Funkční slovesa: slovesa, která nabyly charakter pomocných sloves specifického druhu; tvoří ucelenou významovou jednotku pouze se substantivem v akuzativu nebo v předložkovém pádě – eine Wahl treffen/rozhodnout se; in Brand setzen/zapálit

Sponová slovesa/kopulovitá slovesa: sein, werden, někdy je sem také také přiřazeno bleiben – spojují jmennou část přísudku s podmětem

Složené tvary slovesa: pomocná slovesa sein, haben, werden + particip II nebo infinitiv.
V ČJ je pouze 1 pomocné sloveso tohoto typu: být.

Slovesa neterminativní: V NJ vyjadřují děj plynoucí bez omezení – blühen/kvést, schlafen/spát, leben/žít !!!!!!! V **ČJ jim odpovídají pouze slovesa nedokonavá** !!!!!

Slovesa terminativní: V jejich významu je obsažen bod, který vyjadřovaný děj předěluje – aufblühen/rozkvést, rozkvétat, erleben/prožít, prožívat, einschafen/usnout, usínat, öffnen/otevřít, otevírat !!!!!!! V **ČJ** mají tahle slovesa zpravidla **tvar dokonavý i nedokonavý**

SLOVESNÝ ROD

NJ + ČJ mají rod **činný/aktivum** + rod **trpný/pasivum**

Rod činný = děj vychází z podmětu. Podmět je buď skutečným nebo zdánlivým konatelem/nositelem/agentem děje.

Rod trpný = v NJ = 1/ werden + particip II = pasivum průběhové

2/ sein + particip II = pasivum stavové

XXXXXXXXXX

Rod trpný v ČJ = být (v obdobných tvarech jako v NJ) + příděstí trpného reflexního pasiva, které se tvoří připojením zvratné částice **se** k tvarům činným

XX

V pasivní větě se podmět a činitel děje (= agens) nekryjí = nejsou totožní!!!! = činitel děje v pasivu není podmět!!!!!!!

Agens ve větě není buď vůbec vyjádřen, nebo se vyskytuje v jiné podobě než v podmětu. (Sloveso v pasivu má o jedno povinné doplnění vzhledem k větě aktivní méně.)

KAŽDÉ SLOVESO NENÍ SCHOPNÉ TVOŘIT PASIVUM !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Významová omezení:

Musíme vědět, zda je konkrétní sloveso, které chceme použít pro pasivum schopné tohle pasivum tvořit. Musíme vědět, jestli to které sloveso může pasivum tvořit bezproblémově nebo jen někdy.

Pasivum tvoří slovesa, v jejichž významu je známka akčnosti (= akční slovesa).

Neakční slovesa – modální slovesa, slovesa vyjadřující povětrnostní údaje, slovesa vyjadřující relace (= haben, besitzen, bekommen, erhalten, enthalten ...), slovesa, jejichž předmětem je část těla nebo oděvu patřící podmětu (= Ich öffnete den Mund. Der Mund wurde [von mir] geöffnet. Tak tohle v pasivu v tomhle případě prostě nejde!!!; údaj ceny míry, váhy (= kosten, wiegen).

Pasivum netvoří – nikdy - slovesa: sehen, hören, lassen v kombinaci s jiným infinitivem (tzn., když se ve větě nachází dva infinitivy a jeden z nich by měl být buď sehen nebo hören nebo lassen).

Slovesa reflexivní nemají v NJ pasivum!!! (viz. Duden. Die Grammatik, Band 4, 2009, s. 547, paragraf 800 + poznámka, že se v praxi nachází reflexivní slovesa v pasivu, i když je to špatně).

Pouze u **málokterých reflexivních sloves může mít pasivum** význam výzvy – Jetzt wird sich gewaschen./Už ať se umyješ. Tahle pasivní forma je sice gramaticky správná, ale my bychom ji vyjádřili spíše rozkazem. Stavba věty je nějak proti srsti, i když je to správně.

Reflexivní sloveso **sich erkälten** smí být užito též v pasivu: Der Junge **ist erkältet**. Der Junge **war erkältet**. (viz. Duden. Die Grammatik, Band 4, 2009, s. 471, paragraf 678 (iii)).

Do pasiva se nedávají fráze jako např. Mut fassen./Být odvážný.

Slovesa intransitivní s rysem neakčnosti **nemohou tvořit tzv. neosobní pasivum**: jedná se o neosobní slovesa vyjadřující povětrnostní údaje, psychické a fyzické stavy, událostní slovesa (stattfinden, sich ereignen), označující procesy, stavy a vztahy (fließen, gefallen, passen ...). Es regnet. Regnet je sloveso intransitivní a neosobní s rysem neakčnosti.

+

Vazba es gibt + akuzativ **není též v pasivu**

V ČJ se obdobná slovesa též nedávají do pasiva

Z činného rodu se do trpného rodu převádí věty pouze za těchto podmínek:

Pouze u tranzitivních sloves:

Když se **objekt z aktiva** stane **v pasivu podmětem** a podmět z aktiva se v pasivu vypustí nebo se stane nepovinným doplněním: Helena schreibt **einen Brief**. /Helena píše dopis.

Der Brief wird [von Helena] geschrieben./Dopis se [Helenou] píše. (úplně doslovný překlad; pro naše chápání říkáme automaticky: dopis je psán, i když v NJ není v pasivu uvedeno sloveso ist.); Podmět Helena v aktivu se povinně v pasivu nemusí užívat – příjemci zprávy je z kontextu jasné, o koho jde. Pokud kontext není, je vhodné z důvodu srozumitelnosti dát zmínku v předložkovém pádě, o koho se jedná.

Objekt *einen Brief* je v aktivu zasažen dějem.

Nebo

Helena hat mir dieses Buch gegeben. /Helena mi tuto knihu dala. (Helena mi dala tuto knihu).

X

Dieses Buch ist mir [von Helena] gegeben worden./Tahle kniha mi byla [Helenou / od Heleny] dána.

Intranzitivní slovesa se převádí (z aktiva do pasiva) jen do tzv. neosobního pasiva:

Pokud je předmět ve větě (v každé větě být předmět nemusí) ve 2. nebo ve 3. pádu nebo v předložkovém pádě, tak zůstává transformací z aktiva do pasiva nezměněný: Heute gedenken wir alle der Toten. / Všichni dnes vzpomínáme mrtvých. My řekneme ve volném překladu se samozřejmostí – Všichni dnes vzpomínáme na zesnulé.

X

Heute wird [von uns allen] der Toten gedacht./Dnes vzpomínáme mrtvých. (= Dnes vzpomínáme na zesnulé.)

Věta, která obsahuje **neosobní pasívum** – **Man** weist noch darauf hin, dass .../Poukazuje se ještě na to, že ... – Taková věta začíná v pasivu neosobním zájmenem **es** a po něm následuje určitý slovesný tvar nebo jiný větný člen. **XXX Es** wird noch darauf hingewiesen, dass .../**Je poukazováno ještě na to, že** (Poukazuje se ještě na to, že ...)

VÝJIMKA: Sloveso GLAUBEN – je to intranzitivní sloveso a může tvořit i osobní pasívum: Es wird mir nicht geglaubt./Nevěří se mi.

Rod trpný = v NJ = 1/ werden + particip II = pasívum průběhové

2/ sein + particip II = pasívum stavové

XXXXXXXXX

Rod trpný v ČJ = být (v obdobných tvarech jako v NJ) + příčestí trpného reflexního pasiva, které se tvoří připojením zvrátané částice **se** k tvarům činným

Terminativní slovesa: U nich se vyjadřuje stav vzešlý z předešlého děje. V časové rovině odpovídá průběhovému pasivu přítomný čas a pasivu stavovému perfektum

NE, ABYJSTE SI ŘEKLI, ŽE SI DÁTE DLE CHUTI TO ČI ONO PASIVUM DO TOHO ČASU, DO KTERÉHO SE VÁM ZACHCE !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Der Antrag wird abgelehnt. Man lehnt den Antrag ab. /Návrh se zamítá.

Der Antrag ist abgelehnt. Man hat den Antrag abgelehnt./Návrh je zamítnut.

XXXX

Der Antrag **ist** abgelehnt./Návrh **je** zamítnut. X Der Antrag **ist** abgelehnt **worden**./Návrh **byl** zamítnut.

Tvar pomocného slovesa **worden** u stavového pasiva vkládá do věty i proces, kterého bylo v rámci ukončeného děje dosaženo.

Překlad z NJ do ČJ:

V ČJ se v překladu *Der Antrag **ist** abgelehnt./Návrh **je** zamítnut.* používá v tomto případě čas přítomný + příčestí dokonavé.

*Der Antrag **ist** abgelehnt **worden**./Návrh **byl** zamítnut.* Zde se v ČJ překladu užívá čas minulý.

*****

Předmětová intranzitiva /v našem příkladu ihm je předmět ve 3. pádě, který se pojí s intranzitivním slovesem helfen/ mohou tvořit průběhové i stavové pasivum:

Damit **wurde** ihm **geholfen**. /Tím **se** mu pomohlo.

Damit **war** ihm **geholfen**. / Tím mu **bylo** pomoheno.

Bezpředmětová intranzitiva smí tvořit pasivum jen s werden, pouze tehdy, když je agentem člověk. V ČJ se k těmto slovesům dává reflexivní sloveso /sloveso se zvrtným zájmenem/ tehdy, pokud je také činitel děje člověk:

Es wurde abgestimmt. / Hlasovalo se.

.....

Tam, kde ČJ používá ve větě zvrtné zájmeno spojené se slovesem a činitel děje /agens/ ve větě neexistuje, se v ČJ i v němčině jedná o reflexivní pasivum:

Místa **se rezervují** jen do 17 hodin. / Plätze **werden** nur bis 17 Uhr reserviert. /průběh/

Pilo se víno. / Es **wurde** Wein getrunken. /ukončený děj/

!!!! Nepleťte tohle reflexivní pasivum s: Es regnet. / Prší. Es schneit. / Sněží. Atp. - Zde také není činitel děje pro německé myšlení. Zároveň zde také není zvrtné sloveso v ČJ a v NJ zde není vazba werden + Partizip II nebo sein + Partizip II.

Já se zmiňuji, aby vás zde nezmátlo v ČJ např. - Pilo se. - a vy jste si to automaticky nezařadili v hlavě jinak.

Stavové pasivum – časy (oznamovací způsob):

Přítomný čas: **ist geschlossen**

Präteritum: **war geschlossen**

Perfektum: **ist geschlossen gewesen**

Plusquamperfektum: **war geschlossen gewesen**

Futur I: **wird geschlossen sein**

Futur II: **wird geschlossen gewesen sein**